

choatum fuerat in tuba sexti Angeli, nam primum vae in quinta tuba fuerat consummatum, ut in c. 9 dictum fuerat. Ergo vae secundum, quatenus in illo includitur Antichristi persecutio, non fuit completum, nec comprehensum totum in vocibus et praedictionibus sextae tubae, sed duraturum est post omnia quae dicuntur capite 10, et in priori parte capitis 11, usque ad dicta verba: *Vae secundum abiit, et ecce vae tertium veniet cito*, utique vae ultimi iudicii diei. Unde statim subjungitur: *Et septimus Angelus tuba cecinit*, etc.

25. *Cap. 9 Apocalypsis magis ad impios quam ad Ecclesiae statum spectat.* — Unde si quis verba et contextum Joannis attente consideret, facile intelliget priores plagas c. 9, ad universum mundum, et magis ad impios et infideles et iniquos, quam ad Ecclesiam et Sanctos pertinere, ut indicant verba illa capitis 9: *Praeceptum est illis ne lederent*. Et infra: *Nisi tantum homines qui non habent signum Dei in frontibus suis*; ultimam vero persecutionem Antichristi, quae c. 11 et sequentibus praenunciatur, futuram esse contra Ecclesiam et contra Sanctos, ut patet ex initio c. 11. Unde ulterius possumus distinguere duo tempora Antichristi, unum, in quo monarchiam expugnabit, et hoc tempus comprehendere potest in visionibus capitis 9, nam sine dubio calamitates et plagas orbi inferet per bella, et exercitus suos, quibus totum orbem perturbabit; et pro eo tempore non ita se ostendet Christo contrarium, sicut post obtentam monarchiam, imo fide et simulate procedet, ut Sancti etiam antiquissimi docuerunt. Aliud vero est tempus persecutionis Ecclesiae, et de hac sine dubio incipit loqui Joannes in c. 11. Denique licet daremus regi, omnes praedictiones quintae et sextae tubae pertinere ad personam Antichristi, et futuras esse in fine mundi, inde evidentius concluderemus, illas plagas nondum incepisse, neque illum Antichristum apparuisse, aut bella sua excitare coepisse, vel saltem non potuisse incipere ante mille annos, a temporibus Bonifacii III; jam enim mundus finitus fuisset, ut in superioribus demonstratum est.

CAPUT XIX.

IDEM EX CAP. 13 OSTENDITUR, ET OMNIA QUAE REX EX ILLO DECERPIT REFELLUNTUR.

1. *Periocha capitis 13 Apocalypsis quoad priorem illius partem.* — Tertiam veluti descriptionem Antichristi colligit rex ex cap. 13 Apocalypsis, multumque laborat, lateque discurret, ut eam Pontifici Romano accommodet; sed revera in vanum laborat, et quo licentius loquitur, et pro suo arbitrio et affectu verba Scripturae accommodat, eo magis errorem, in quo versatur, ostendit, et nolens impugnat. Prius vero quam illius discursus expendamus, summam illius capitis juxta proprium et literalem sensum magis receptum ante oculos proponamus. Duas etenim habet partes. In priori, narrat Joannes se vidisse bestiam ascendentem de mari, habentem capita septem, et cornua decem, et super cornua ejus decem diademata, et super capita ejus nomina blasphemiae. De qua bestia dicit esse similem pardo, et habere pedes sicut ursi, et os sicut os leonis. Et draconem dedisse illi totam virtutem suam, et unum ex capitibus ejus fuisse abscissum in mortem, et plagam mortis ejus curatam; et admiratam totam terram adorasse bestiam. Et postea describit Joannes potestatem datam huic bestiae ad loquendum magnas blasphemias, et ad persequendum Sanctos mensibus quadraginta duobus. Atque haec fere sunt quae in priori visione et parte illius capitis continentur.

2. De hac autem priori bestia quid sit seu representet, et quo sensu accipienda sint quae de plaga mortis illi data et curata, et de tempore persecutionis ejus dicuntur, in capite 6 diximus; ubi regis metaphoras impugnativimus. Et inde visionem illam ad Pontificem accommodari non posse, imo inde bestiam illam nondum apparuisse, convicimus. Nihilominus tamen necessarium est hoc loco reflexere aliqua, quae contumeliose per solam maledicentiam Pontifici accommodantur, quaeque non nisi Protestantes et Scripturam adulerantes in ore regis posuerunt.

3. *Quatuor bestiae illius proprietates Romano Pontifici rex affingit.* — Pungens igitur Romanum Pontificem, ait bestiam illam apparuisse pardo similem, tum propter colorem, quia respersa erat maculis, id est, corruptelis contaminata, tum quod adulterinam quandam imperandi rationem habet, specie spiritualem,

revera secularem, quia super reges terrae extollitur. Secundo, ait hanc bestiam apparuisse etiam leopardo similem, quae spuria est bellua, e leone pardoque mista. Tertio, ait visam esse ursinis pedibus, ad vires ejus significandas, ore autem leonis, ad rapacitatem declarandam, saevamque naturam. Quarto, exponit aperuisse os suum ad blasphemias in Deum, et bellum Sanctis intulisse, quia eam (ait) terram universam adorare oportet, quod nunquam vetus illa ethnica Roma a quoquam postularit, quae dedignata non est, federe conjuncto reges socios atque amicos comiter appellare. Probat autem hanc adorationem dari Summo Pontifici ex more inaugurandi Pontificem, testemque ipsum Cardinalem Bellarminum appellat.

4. *Respondetur ad primum.* — Verumtamen in primo puncto, interpretatio ipsa seu analogia, ad veritatem et ad litteram comparata, apta non est, nec sufficiens, quia Antichristus non erit tantum corruptelis contaminatus, sed erit undique corruptissimus, nec usurpabit temporale regimen sub specie vel umbra spiritualis potestatis, sed primo, ac praecipue temporale imperium occupabit, et violenter usurpabit, et deinceps etiam divinitatem sibi arrogabit, ut partim ex Daniele et Paulo aperte intelligitur, et in praecedenti capite tactum est, et in sequenti iterum dicetur. Unde longe aliter Richard. Victor., l. 4 in Apocalyp., c. 4, per bestiam illam intelligens imperium ethnicum gentilium Ecclesiam persequentium, ait, comparari pardo maculoso propter variam philosophorum assertionem, id est, propter variam superstitionem. Ambrosius vero ibi hypocrisim Antichristi in varietate colorum dicit designari: *Nam cum sit futurus homo nequissimus, variis virtutibus se decorabit, ut facilius stultos quosque decipiat*. Beda vero et Primasius, cum Tyconio, homil. 11, in maculis pardi aiunt representari gentium varietatem Antichristum sequentium, sive quia erit multitudo collecta ex diversis populis, sive quia diversis haeresibus erit maculata, ut ait D. Anselmus. Unde si maculae pardi vitia representant, non quoscumque defectus, sed universa vitia in Antichristo futura designant. Accedit quod Antichristus propter velocitatem pardo comparatur, quia brevissimo tempore imperium consequetur, et omnia conculcabit. Sicut Danielis 7 Alexander Magnus, propter hanc causam per pardum representatur, ut D. Hieronymus et alii exponunt. Item propter crudelitatem in humano sanguine effundendo. Nullus autem, nisi impudentissimus

sit, similes proprietates in Romano Pontifice audebit confingere. Imo neque rex Angliae, neque tota haereticorum versutia eas corruptelas, quas in Sede Apostolica effingunt, ostendere potuerunt; nam quae ad doctrinam pertinent, corruptelae non sunt, licet ab hominibus, contrariis erroribus et haeresibus corruptis, tales judicentur; quae vero ad mores spectant, maxima ex parte ab eisdem Ecclesiae hostibus ultra veritatem effictae et exaggeratae sunt; et si aliquae hujusmodi in Praelatis Ecclesiae inventae aliquando sunt, ad personales et humanos defectus pertinent, qui sedem ipsam non maculant.

5. *Respondetur ad secundum et tertium.* — Unde quae in secundo et tertio puncto de similitudine leopardi, et de pedibus ursinis dicuntur, non gravate accipimus, apte enim in verum Antichristum conveniunt. Ex eisdem autem proprietatibus, earumque significatione convincitur, descriptionem illam non posse Pontifici accommodari. Cur enim Bonifacius III, vel alius similis Pontifex ejus successor poterit spurius appellari, cum neque origine talis fuerit, nec electione, sed legitime creatus? Vel quae rapacitas aut saeva natura in eis inventa est, ut ursinos pedes habere dicantur? Antichristus enim dicitur pedes ursinos habiturus, quia pedibus suis omnia conculcabit, ut dicitur Danielis 7. Quod autem quarto loco addit de adoratione Pontificis, ridiculum est; non enim adoratur ut Deus, sed ut supremus Ecclesiae Praelatus, ac Vicarius Dei. Quid enim est adorationis exhibitio? Ait enim Paulus: *Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore digni sunt*, 1 Timoth. 5; quid ergo mirum, quod is, qui toti Ecclesiae praest, magna veneratione dignus habeatur, praesertim cum in Christi honorem tota illa veneratio redundet?

6. *Romae ethnicae et christianae imperia male comparantur.* — Immerito autem comparat rex Romam ethnicam cum christiana; tantum enim distat imperium illius ab istius potestate, quantum terrestria a caelestibus, corporalia ab spiritualibus, et temporalia ab aeternis discrepant, ut in tertio libro abunde monstratum est. Romani ergo imperatores tantum temporales domini erant, limitatamque ditionem possidebant, ideoque aliarum ditionum reges non ut subditos, sed ut socios comiter tractabant. Romani autem Pontifices spirituales Praelati ac reges sunt, totumque mundum pro territorio, omnesque oves Christi pro grege habent, et ideo reges om-

nes Christianos subditos appellare possunt; et nihilominus eos (nisi hæretici vel schismatici sint) non solum comiter, sed etiam humanissime filios, et interdum etiam dominos appellare non dedignantur. Imo interdum tanta submissione animi id fecerunt, ut eorum verbis abutantur rex et Protestantes ad eos imperatoribus subjiciendos, sicut de Gregorio Papa in tertio libro notavimus. Atque hæc sunt satis de prima bestia.

7. *Periocha secundæ partis c. 13 Apocalyp.* — In secunda parte ejusdem capituli 13, narrat Joannes *vidisse aliam bestiam ascendentem de terra, quæ habet cornua duo similia agni, et loquebatur sicut draco*, de qua multa dicit. Primum, fecisse ut omnes habitantes in terra adorarent bestiam primam. Secundo, datum esse illi ut faceret *signa magna*, et in particulari ita *ut ignem faceret de cælo descendere in terram in conspectu hominum*. Tertio, per hæc signa *seduxisse habitantes in terra, ut faciant imaginem prioris bestię*. Quarto, datum esse illi, *ut daret spiritum imagini bestię, et ut loqueretur imago bestię, et faciat ut quicumque non adoraverint imaginem bestię, occidantur*. Quinto, quod *faciet omnes pusillos, et magnos, et divites, et pauperes, et liberos, et servos, habere characterem bestię in dextera manu sua aut in frontibus suis, ut nemo possit vendere, neque emere, nisi qui habet characterem aut nomen bestię, numerum nominis ejus*. Sexto, additur mysterium numeri nominis ejus his verbis: *Numerus enim hominis est, et numerus ejus sexcenti sexaginta sex*. Quæ omnia adeo sunt obscura, ut vix humano ingenio conjectari possint, nedum comprehendi. Et ut recte annotavit Cardinalis Bellarminus, signum evidens est non esse impleta, quia hodie tam sunt obscura et ænigmatica, sicut quando primum scripta fuerunt; prophetiæ autem quæ per ænigmata fiunt, licet antea sint obscuræ, saltem quando implentur, intelliguntur et claræ fiunt, alias inutiles essent; cum ergo hæc perinde obscura sint ac antea erant, signum est non esse impleta. Et nihilominus rex Angliæ suo more ita multa accommodat, sicut vel opinioni suæ, vel ad detrahendum Romanæ Sedi putat esse accommodata. Prius vero quam illi respondeamus, proprium et litteralem sensum hujus visionis proponemus, ut comparatione illius error fictæ interpretationis evidentius appareat.

8. *Hæc posterior bestia Antichristum ejusque emissarios significat.* — Hæc ergo posterior bestia vel generatim repræsentat Anti-

christi pseudopropheta et prædicatores, quos ipse ad suam divinitatem suadendam, et Sanctos persecuendos mittet, ut exponunt ibi Primasi., Beda, Anselmus et alii, et sentit Gregorius, 13 Moral., c. 26, alias 36, vel certe significat aliquem ex illis insignem et excellentem magum, et potentem etiam viribus et exercitu, qui per signa seducendo, et per potentiam cogendo, ad Antichristum adorandum homines convertat. Sic Irenæus, lib. 5, cap. 28, postquam priorem hujus capituli visionem retulerat, de hac posteriori subjungit: *Post deinde, et de armigero ejus quem et pseudopropheta vocat, loquebatur (inquit) quasi draco, et potestatem primæ bestię omnem faciebat ei, in conspectu ejus*. Eandem sententiam comprobant And. Cæsar., allegans etiam Irenæum, suo c. 37. Aretas vero, suo etiam cap. 37, licet in principio videatur per hanc etiam posteriorem bestiam Antichristum interpretari, postea magis rem declarans, vocat hunc *præcursorem Antichristi*, et illos distinguit, comparans cum Joanne Baptista et Christo. Victorin. etiam in singulari intelligit falsum Prophetam, qui facturus est portenta et signa mendacia ante Antichristum. Et hanc nunc frequentius sequuntur eruditi Scriptores, quos refert et sequitur Malvenda, lib. 8 de Antich., c. 19. Ambrosius vero in Apoc. sub disjunctione ait, hanc bestiam esse aut multos prædicatores Antichristi, vel aliquem deteriore cæteris.

9. *Loquitur etiam Joannes de primario aliquo Antichristi adjutore.* — Sed licet verum sit sub illo propheta falso, per antonomasiam nominato, alios adumbrari, nihilominus negari non potest quin de singulari aliquo homine insigni fautore Antichristi et hominum deceptore Joannes loquatur, tum quia contextus ipse sincere spectatus id satis indicat; tum etiam quia in c. 19 evidenter id ostendit idem Joannes, dicens: *Apprehensa est bestia, et cum ea pseudopropheta, qui fecit signa coram ipso, quibus seduxit eos qui acceperunt characterem bestię, et qui adoraverunt imaginem ejus; vivi missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure*. Ubi evidenter describit eundem pseudopropheta, quem sub nomine bestię de terra ascendere viderat, et de illo ut de singulari homine æque ac de Antichristo loquitur, et tanquam duos homines speciali modo damnatos numerat, eosque a cæteris sectoribus Antichristi distinguit, subjungens: *Et cæteri occisi sunt in gladio sedentis super equum*, etc. Non est ergo du-

bium quin per illam bestiam secundam particularis homo, singularisque Antichristi prædicator significetur, cujus duæ præcipue proprietates per duas bestię conditiones designantur. Dicitur enim habere cornua tanquam agni propter hypocrisim; ostendet enim se mansuetum, et erit crudelissimus persecutor, vel ostendet se tanquam verum Christum prædicans, loquetur autem ut draco, quia Antichristum prædicabit, motus et actus a dracone, qui priori *bestię dedit totam virtutem suam et potestatem*. Atque ita duas illas metaphoricæ proprietates exposuerunt Irenæus, Andr. Aret., et alii supra allegati; et Ticon., alias August., Homil. 11 in Apoc., licet illas omnibus hæreticis accommodet. Idemque sensit Gregorius loco supra citato, easdem tribuendo quasi per participationem omnibus falsis prædicatoribus Antichristi.

10. *Pseudopropheta ille curaturus est, ut Antichristus velut Deus adoretur.* — Cætera vero quæ de hoc falso propheta Joannes prædicat, licet Patres et expositores Catholici obscura et difficilia intellectu esse fateantur, omnes tamen, qui eorum litteralem sensum investigant, in eis proprietatem verborum, quoad fieri potest, servare student. Itaque, cum dicit facturam esse bestiam illam, ut *omnes habitatores terræ primam adorent*, id de divina adoratione et vera latria intelligunt, hac enim ipse Antichristus cupiet adorari, ut in c. 17 ex Scriptura et Patribus ostensum est. Item cum dicit *facturum signa*, de sensibilibus miraculis fictis et mendacibus prodigiis verba exponunt, juxta verba Christi, Matth. 24: *Surgent pseudochristi et pseudoprophete, et dabunt signa magna et prodigia*. Nam sicut quoad pseudochristos per antonomasiam implebuntur hæc verba in Antichristo, ita quoad pseudoprophetas in hoc Antichristi præcurso implenda esse Joannes sentit. Christum autem loqui de signis externis apparentibus, et sensus illudentibus, nemo unquam dubitavit. Unde cum ulterius Joannes ait facturam illam secundam bestiam, *ut ignis de cælo descendat*, de vero locali descensu, et de vero igne, vel saltem de corpore sensibili habente speciem tanquam ignis, omnes etiam interpretantur. Quia hoc et est consequens ad priorem interpretationem signorum in generali, et est consentaneum proprietati verborum, et nulla est necessitas alias metaphoras confingendi, præsertim cum Joannes dicat descensurum ignem *in conspectu hominum*. Similiter, quod tertio loco addit Joannes de

imagine prioris bestię, de propria sensibili imagine vel statua Antichristi intelligitur, quam facient credentes in eum, et in templis et fortasse in Hierosolymitano eam collocabunt, ut ipsa adoretur, et Antichristus in ea tanquam verus Deus. Et cum eadem proprietate intelligitur, hunc pseudopropheta daturum spiritum illi imagini, ut loquatur; nam per pactum cum dæmone hoc facillime fieri potest, sicut in sculptilibus et idolis gentium immundos spiritus loqui solitos fuisse, in historiis notissimum est.

11. *Character bestię erit signum quo Antichristi fautores palam agnoscentur.* — De characterem autem Antichristi, ejusque in manibus vel fronte impressione, omnes etiam in hoc conveniunt, quod sit futurum signum sensibile hominibus, accommodatum ad externam suæ religionis professionem, et fortasse tanquam insigne quoddam apostasiæ, vel discessionis a christiana religione, et ad sectæ antichristianæ aggregationem; quamvis in particulari nemo divinare possit qualis character ille futurus sit. Nam illud prius veritas et proprietas verborum Joannis requirit; hoc autem posterius per illa non explicatur, nec in aliis locis Scripturæ revelatum est, nec ratione investigari potest. Denique de nomine bestię, omnes etiam docent tale futurum esse, ut ex litteris constet, quæ, ad rationem numerorum juxta morem græcæ linguæ redactis, numerum 666 contineant. Quia vero innumeris modis possunt græcæ litteræ ita componi, ut illum numerum reddant, addunt dicti expositores, sciri non posse quale futurum sit Antichristi nomen, donec appareat, et tunc ex effectu cognoscatur prophetiæ sensus et veritas. Nam, licet nunc contingat nomen aliqujus constare ex litteris, quæ secundum græcum idioma illum numerum reddant, ut de Mahometo vel Luthero aliqui ostendere conati sunt, illud non est sufficiens Antichristi signum, si alia desint, quia est valde ambiguum et æquivocum, et ideo necesse est ut cum aliis jungatur.

12. *Prædicta Patrum consensu firmanur.* — *De imagine.* — Hanc autem brevem paraphrasim seu expositionem litteralem verborum Joannis sumo ex auctoribus proxime allegatis; Irenæus enim, dicto cap. 28, de hoc pseudopropheta dicit, quod faciet signa *magica operatione*. Et ibidem adjungit cætera verba Joannis, simpliciterque sine alia interpretatione illa proprie intelligit. In cap. vero 30 late docet quod de numero nominis dixi-

mus. Victorin. etiam in Apocalyps., circa signum ignis, ait: *Hæc magi per Angelos refugas et hodie faciunt.* Et addit: *Faciet etiam ut imago aurea Antichristo in templo Jerosolymis ponatur, et intret Angelus refuga, et inde voces et sortes reddat.* Et de nomine et nota characteris eodem modo sentit. Idem fere habet Aret., suo cap. 27, ubi de igne aperte dicit, descensurum, ita ut videatur, *intuentium oculos fascinando*; et de characterē ait, futurum esse *perniciosi nominis insculpturam*, et dandum esse *in signum, quo possint vel non possint homines negotiari*, supponens illud futurum esse sensibile. Et Andr., cap. 27: *Quidquid* (inquit) *Pseudochristi præcursor ad hominum deceptionem facturum est, hoc totum per præstigias et incantationes facturum est, ut Antichristus testimonium habeat a viro qui tanta miracula patravit.* Et infra: *Non est mirum aut novum, si in oculis hominum ignem e caelo descendere faciat impostor.* Et adducit exemplum de igne virtute diaboli incenso, vel superne dilapso ad Jobi armentum subito absumendum¹. Postea vero de imagine propria et loquela ejus alia verba interpretatur, exemplisque similium præstigiatarum dæmonum confirmat. De characterē item loquitur tanquam de nota sensibili, intelligitque proprie hominibus imprimendum fore, ut signum necessarium ad emendum et vendendum etiam res necessarias, *ut saltem* (inquit) *ob rerum ad vitam necessariorum penuriam ad violentam mortem adigat, utique illos qui characterem illum recusaverint.*

13. *Ne cruci locus sit, in frontibus characterem Antichristi pseudopropheta ille imprimet.*—Ac tandem cap. 38, quæ de nomine Antichristi diximus, tradit, et auctoritate Hyppoliti confirmat: *Dabit characterem in dextra manu, et in fronte, ne quis dextra sua manu pretiosam illam Crucem pingat in fronte.* Inferius autem sentit characterem illum futurum esse nomen ipsius Antichristi sigillo sensibiliter impressum in fronte vel manu. De illo autem nomine negat sciri posse quale futurum sit. Similiter de characterē Antichristi loquitur Ephrem, tract. de Antichristo, metro seu § 2: *In dexteram manum seu frontem insculpturus est homini characterem hunc suum impium, ne facultas sit homini se signandi signo Christi.* Et in sequenti metro signa et falsa prodigia similiter de externis sensibilibus præstigiis exponit. Ac tandem

¹ Job. 1.

in metro ultimo idem repetit de characterē, sentiens futurum esse sensibile signum, *quod Christi adversarii pro cruce Salvatoris assumunt.* Indistincte autem de his loquitur, prout ab Antichristo, vel ab ejus pseudopropheta facienda sunt, omniaque Antichristo tribuere videtur. Denique Primasius, Beda, Rupert. et alii in Apocalypsim, imo et moderni omnes in his quæ diximus consentiunt, licet in explicando characterē et nomine Antichristi varias et inter se dissentientes sententias tradant, quæ varietas nihil nostræ intentioni obest, ideoque necesse non est illam referre aut expendere, unusque pro omnibus videri potest Malvenda, lib. 8 de Antichristo, c. 48 et 49.

14. *Metaphoricæ regis expositiones litterali convincuntur.*—Superest ut cum hoc simplici Scripturæ sensu mysticas et metaphoricæ regis expositiones, seu ad maledicendum accommodationes, conferamus. Ille enim per hanc bestiam secundam, Apostolicam Ecclesiam Pontifici Romano parentem, quam ipse more impiorum Protestantium *Apostolicam* appellat, interpretatur. Et nihilominus de illa subjungit: *Cujus firmior origo est et stabilior, ut quæ visibiliter veræ Ecclesiæ succedat.* In quibus verbis, rei veritate coactus, vel non advertens quid diceret, Romanam Ecclesiam veram et Catholicam esse professus est. Nam illa est vera Ecclesia, quæ veræ Ecclesiæ antiquiori visibiliter succedit, ut in primo libro ostensum est. Unde illa comparatio, qua hæc Ecclesia dicitur *firmior et stabilior*, si ad synagogas Satanæ et congregationes Protestantium seu Apostatarum fiat, recte et verissime facta est; si vero fiat ad Apostolicam Sedem, non recte fit per excessum, sed per æqualitatem fieri deberet. Nam vera Ecclesia non potest a petra separari, neque e converso, ideoque tam firma et stabilis est Petri successio, quam est certa veræ ac visibilis Ecclesiæ duratio; utraque vero est tam firma, quam est certum verbum Christi: *Portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, Matth. 16.

15. *Bestia singularem hominem proprie significat.*—Quod vero ad interpretationem bestię spectat, satis a nobis ostensum est, in proprio sensu significare unum quemdam singularem hominem. Concedimus autem mystice posse significare congregationem quæcumque impiorum, hæreticorum et Apostatarum, sequentium et prædicantium Antichristum, sive generaliter et typice dictum, sicut ex Tyconio retulimus, per hanc

bestiam significari omnes hæreticorum sectas, et ministros, sive singularem et proprium Antichristum prædicantium, ut multi Catholici exposuerunt. Sic ergo verum est bestiam illam esse Apostaticam congregationem. Hæc autem Apostatica congregatio nunc multiplex est; omnis enim synagoga Satanæ sub nomine Christiano collecta apostatica congregatio est, talisque est omnis Lutheranorum, Calvinistarum, Puritanorum et Protestantium congregatio, similemque esse Anglicanam pseudoecclesiam, in primo libro ex ejus statu et lapsu evidenter ostensum est.

16. *Romana Ecclesia non habet agni cornua, id est, hypocrisim.*—*Nec ut draco errores docet aut unquam docuit.*—Ut autem Romanam Ecclesiam per illam bestiam repræsentari rex ostendat, dicit imprimis habere *cornua similia agni, quia Christi sponsum refert, et sibi propugnatorem ostendit.* At non per hypocrisim, sed per veram fidem et adorationem Christi, ejusque imitationem hæc refert, in quo multum ab illa bestia differt. Adjungit: *Revera tamen loquitur sicut draco, quia damnabiles diabolicasque doctrinas docet.* At hoc nunquam ab ipso ostensum est, a nobis autem probatum sufficienter est in libro primo, testimonium hoc non solum falsum, sed etiam hæreticum esse, quia vera et visibilis Ecclesia Christi non potest a fide cadere, cum sit columna et firmamentum veritatis, propter promissionem Christi dicentis: *Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*; et: *Portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Et in lib. 2, cap. 3, non solum Ecclesiam hanc ab omnibus erroribus, quos in illa rex fingit, vindicavimus, sed etiam, propter contrarias hæreses, Angliam, quatenus sub rege suo nunc militat, apostaticam et schismaticam esse convicimus.

17. *Retorquentur hæreticorum jacula in ipsos.*—Quocirca, priusquam ad alia progrediar, lectorem admonere libet, ut consideret quanto majori et veriori fundamento, regis illa metaphora in ipsum suumque miserandum regnum possit retorqueri. Cur enim non dicemus bestiam illam priorem esse Henricum VIII, et successores ejus illum imitantes, et super capita sua nomen habentes blasphemiam, utique *capitis Ecclesiæ*, non solum in temporalibus, sed etiam in spiritualibus suppremi? Cur item non dicetur Henricus fuisse maculosus, ut pardus, cum fidei professionem et doctrinam, qua pollebat, turpissimis

libidinis, schismatis ac tandem hæresis maculis foedaverit? Quin etiam velocitate et ferocitate pardum imitari visus est: nam brevissimo tempore totum fere regnum apostatare fecit, et egregios viros in fide constantes atrociter necavit. Denique multo verius dicitur rex Angliæ adulterina imperandi ratione sub specie temporalis potestatis spirituales usurpare, et indebitum cultum adorationemque ambire, dum tanquam suæ Ecclesiæ caput vult recognosci, obediri et honorari. Et ad hunc modum possunt cætera facile accommodari. Similique modo dicemus, alteram bestiam esse Anglicanam Ecclesiam, a vera fide lapsam, regem ut spirituale caput suum venerantem, et infinita verba blasphemiam in veram Dei Ecclesiam Catholicam, Christique Vicarium proferentem; vel certe bestiam illam secundam dicemus esse ministrorum falsorumque prophetarum regi applaudentium gregem, seducentem ibi habitantes, ut priorem bestiam adorent, eam ut caput Ecclesiæ recognoscendo. Hæc ergo et similia et facile cogitari possunt, et majori cum fundamento dici, tum quia vera sunt et notissima in universo orbe; tum quia licet rex Angliæ non sit Antichristus, inter ejus typos et præcursores juste numerari potest, cum Christum in sua Ecclesia et Vicario suo persequatur, quod cum factis exequi non possit, verbis et probris efficere conatur.

18. *Signa fieri ad firmandam Pontificum auctoritatem rex Jacobus ait.*—Unde ulterius rex progreditur, et quod Joannes dicit de signis et prodigiis ab hac secunda bestia faciendis, ut gentes seducat, et ad priorem adorandam trahat, ad Ecclesiæ Catholicæ miracula accommodat, quæ *falsa et portenta mendacia* esse, et ad conciliandam Pontifici auctoritatem et potestatem fieri affirmat. Quæ cum sine probatione contra omnem divinam et humanam auctoritatem ac fidem dicantur, contemnenda potius quam refellenda videbantur. Breviter tamen interrogare libet an credant, in Ecclesia Christi veras potuisse fieri virtutes, ac vera miracula, post sexcentimum sextum annum, necne. Si negant fieri potuisse, Christi promissiones eludunt, eisque pro suo arbitrio terminum præfinit. Christus enim indefinite dixit, Marc. ult.: *Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur, in nomine meo demonia ejicient*, etc. Et Matth. 17: *Si habueritis fidem, sicut granum synapis, etc., nihil impossibile erit vobis.* Et Joan. 14: *Qui credit in me, opera, quæ ego*